

ÎNTRE CLASIC ȘI CUANTIC – PE SCURT

Extrase din *Taofizica* de Fritjof Capra

➤ Fizica modernă – calea sufletului.

➤ Preocuparea crescând pentru ecologie, interesul față de misticism, afirmarea mișcărilor feministe și redescoperirea medicinei tradiționale sunt toate manifestări ale aceleiași tendințe de evoluție. Toate următoarele contracurante accentuarea valorilor și atitudinilor raționale, masculine și să restabilească echilibrul între aspectele masculine și feminine ale naturii umane.

➤ Consecința diviziunii carteziene, astăzi indivizii se consideră eu-uri izolate în propriile lor trupuri. Spiritul este separat de corp și are sarcina de a-l controla; astfel ia naștere conflictul aparent dintre voiașă și instinct, dintre voluntar și involuntar. Individul este descompus într-un număr de compartimente responsabile de talent, sentimente, credință, rațiune și angajate în nesfârșite conflicte care îi generează confuzie și frustrare. Această fragmentare interioară oglindește viziunea noastră asupra lumii exterioare, o lume văzută de noi ca o multitudine de obiecte și fenomene separate. Mediul natural este compus din părți separate pe care le exploatează diferite grupuri de interese. Convingerea că toate aceste fracțiuni care ne alcătuiesc pe noi înșine, mediul înconjurător și societatea sunt perfect independente, se află la originea crizei sociale, ecologice și culturale actuale. Ea ne-a îndepărtat de natură și de noi înșine; a produs o repartiție injustă a resurselor naturale, conducând la dezordini economice și politice, la creșterea violenței, poluarea mediului - cadru în care viața a devenit fizică și psihic nesătușă. Astfel, diviziunea carteziană și viziunea mecanicistă au făcut deopotrivă servicii și deservicii. Ele au avut succes deplin în dezvoltarea fizicii și tehnologiei clasice, dar și multe consecințe dăunătoare pentru civilizația noastră. Fascinant cum stă în secolului al XX-lea, care își are rădăcinile în separarea carteziană și în modelul mecanicist și a cărei dezvoltare a fost posibil tocmai datorită acestor concepții, depășite acum această fragmentare și se întoarce la ideea de unitate, exprimată demult în filosofia greacă și în mistică orientală. Prin contrast cu viziunea occidentală mecanicistă,

concepția orientală este organică. Pentru Orient toate lucrurile și toate evenimentele percepute de simțuri sunt intercorelate și nu există de fapt decât manifestări, aspecte diferite ale aceleiași realități ultime. Tendința noastră de a fragmenta lumea perceptibilă și de a ne gândi pe noi înșine ca Ego-uri izolate în această lume este doar o iluzie născută de mentalul nostru, mereu înclinat spre evaluare și clasificare.

➤ Zona cunoașterii raionale este zona științei care măsoară și cuantifică, analizează și clasifică. Limitările unei asemenea forme de cunoaștere au devenit evidente în zilele noastre, mai ales în fizica modernă, care ne-a învățat, prin cuvintele lui Werner Heisenberg, că orice noțiune sau concept, oricât de clare ar fi, au numai un domeniu limitat de aplicabilitate. Pentru cei mai mulți dintre noi este dificil să fim permanenți conștienți de limitările și relativitatea cunoașterii conceptuale. Datorită faptului că ne este mult mai ușor să cuprindem cu mintea reprezentarea realității decât realitatea înșși, tindem să le confundăm și să luăm conceptele și simbolurile noastre drept realitate. Alfred Korzybski a exprimat aceleași idei prin enunțul devenit celebru *"Harta nu e totuna cu teritoriul"*. Orientalii sunt preocupați de experiența directă a realității care transcende atât intelectul cât și percepția senzorială.

➤ Starea trează a conștiinței noastre, conștiința raională, cum o numim, este numai una din stările conștiinței, printre altele, numeroase și diferite de aceasta. (William James)

➤ Intelectul care, la un moment dat, ar cunoaște toate forțele care acționează în natură și poziția tuturor corpurilor, ar cuprinde – presupunând că ar avea capacitatea de a analiza atât de multe informații – într-o ecuație, mișcările celor mai mari corpuri din univers și pe acelea ale celor mai mici atomi. Nimic n-ar mai fi nesigur pentru el, ar cunoaște deopotrivă trecutul și viitorul. (Determinismul lui Laplace)

➤ Nu există nimic mai important în legătură cu teoria cuantică decât faptul că ea demolează conceptul de realitate izolat, rupt de observator, separat de acesta printr-o placă de sticlă de 20 cm. Dar, pentru a putea observa un obiect atât de mic cum este un electron, cercetătorul va

trebuie să sparg sticla. Va trebui să ajung la el. Va trebui să-i instalez echipamentul de măsură. El este cel care decide dacă va determina poziția sau impulsul. Dar simpla dispunere a echipamentelor pentru măsurarea uneia dintre mrimi împiedică măsurarea celeilalte. Mai mult decât atât, simpla măsurare modifică starea electronului. În urma experimentului universul nu va mai fi același. Pentru a putea explica ce s-a întâmplat cercetătorul va trebui să teargă cuvântul observator și să-l înlocuiască cu cel de participant. Universul este, într-un anumit sens, un univers participativ. (John Wheeler)

➤ Când pare că există dualitate, atunci unul îl vede pe celălalt, unul îl miroase pe celălalt, unul îl gustă pe celălalt. Dar când totul a devenit una cu Sinele său, atunci cu ce îi pe cine să vadă, cu ce îi pe cine să miroasă, cu ce îi pe cine să guste?(Upanișadele)

➤ Importanța fundamentală a principiului de nedeterminare constă în aceea că el exprimă în formă precisă, matematică, limitarea conceptelor clasice.

➤ Mulți cred că timpul trece; de fapt timpul este imobil. Ideea de trecere poate fi denumită timp, dar este o idee greșită, căci de vreme ce este perceput doar ca trecere nu se mai poate înțelege cum de stă pe loc. (Maestru Zen)

➤ Timpul, spațiul și legea cauzalității sunt sticla prin care este privit absolutul. În absolut nu există nici spațiu, nici timp, nici cauzalitate. (Swami Vivekananda)